

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

 Projekt współfinansowany przez
 Unię Europejską w ramach
 Europejskiego Funduszu
 Społecznego

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Nazwa przedmiotu		Kod ECTS	
Mechanika klasyczna - wykład		13.2.0628	
Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot			
Instytut Fizyki Teoretycznej i Astrofizyki			
Studia			
wydział	kierunek	poziom	pierwszego stopnia
Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki	Fizyka	forma	stacjonarne
		moduł	fizyka
		specjalnościowy	Podstawowa
specjalizacja			
Nazwisko osoby prowadzącej (osób prowadzących)			
dr Michał Studziński			
Formy zajęć, sposób ich realizacji i przypisana im liczba godzin		Liczba punktów ECTS	
Formy zajęć		4 udział studenta w zajęciach (60 godz. wykładu) - 2 ECTS praca własna studenta - 2 ECTS	
Wykład			
Sposób realizacji zajęć			
zajęcia on-line, zajęcia w sali dydaktycznej			
Liczba godzin			
Wykład: 60 godz.			
Termin realizacji przedmiotu			
2024/2025 zimowy			
Status przedmiotu		Język wykładowy	
obowiązkowy		polski	
Metody dydaktyczne		Forma i sposób zaliczenia oraz podstawowe kryteria oceny lub wymagania egzaminacyjne	
<ul style="list-style-type: none"> - Wykład problemowy - praca własna - analiza wykładu i przygotowanie się do egzaminu, czytanie/studiowanie literatury dotyczącej przedmiotu, sprawdzanie swojej znajomości przedmiotu. 		Sposób zaliczenia	
		Egzamin	
		Formy zaliczenia	
		<ul style="list-style-type: none"> - egzamin ustny - egzamin pisemny (dłuższa wypowiedź pisemna / rozwiązanie problemu) 	
		Podstawowe kryteria oceny	
Opanowanie zagadnień omawianych na wykładzie. Skala ocen zgodna z regulaminem studiów Uniwersytetu Gdańskiego.			
		składowe oceny	próg zaliczeniowy
		egzamin	51%
			składowa oceny końcowej
			100%
Sposób weryfikacji założonych efektów uczenia się			

zakładany efekt kształcenia	Egzamin
	Wiedza
K_W01	+
K_W02	+
K_W06	+
K_W11	+
	Umiejętności
K_U01	+
K_U03	+
K_U16	+
	Kompetencje
K_K01	+
K_K02	+
K_K08	+

Określenie przedmiotów wprowadzających wraz z wymogami wstępnymi

A. Wymagania formalne

-

B. Wymagania wstępne

Znajomość analizy matematycznej, algebry, elementów mechaniki i podstaw fizyki relatywistycznej na poziomie pierwszego roku studiów licencjackich na kierunku fizyka.

Cele kształcenia

Poznanie teoretycznych podstaw fizyki klasycznej (bez klasycznej teorii pola). W szczególności celem wykładu jest wyjście poza formalizm Newtona poznanie innych metod do opisu (np. formalizm Lagrange'a, Hamiltona i innych) układów mechanicznych.

Treści programowe

OPIS PRZESTRZENI

Układy współrzędnych. Transformacje układów współrzędnych.

Wektory kontrawariantne i kowariantne. Tensory.

Tensor metryczny.

Przekształcenia ortogonalne.

Twierdzenie Eulera. Macierz dowolnego obrotu.

Przykładowe macierze ortogonalne.

Wektory własne macierzy. Interpretacja wektorów własnych macierzy

ortogonalnej. Wartości własne macierzy ortogonalnej. Wyznacznik macierzy ortogonalnej. Obrót infinitezymalny.

OPIS RUCHU PUNKTU MATERIALNEGO

Parametry toru punktu materialnego. Parametr naturalny toru. Promień krzywizny toru.

Przyspieszenie styczne i dośrodkowe.

UKŁADY INERCJALNE

Relacja pochodnej po czasie wektora w układzie spoczywającym do jego

pochodnej po czasie w układzie obracającym się. Przyspieszenie w układzie

inercyjnym w stosunku do przyspieszenia w układzie dowolnym. Układ inercyjny.

DYNAMIKA NEWTONA

Zasady zachowania energii i pędu.

Siły. Zasady dynamiki Newtona.

Siły zachowawcze.

Energia kinetyczna układu punktów materialnych.

Energia potencjalna.

Praca.

Siły centralne.

Pęd i moment pędu układu punktów materialnych. Zasady zachowania (w tym dla centralnych sił potencjalnych)

Ruch w polu grawitacyjnym (problem Keplera).

FORMALIZM LAGRANGE'A

Całka działania.

Funkcja Lagrange'a.

Zasada najmniejszego działania.

Równania Lagrange'a II rodzaju.

Twierdzenie Noether: Zasady zachowania a symetrie funkcji Lagrange'a

Tw. Noether a zachowanie energii. Tw. Noether a zachowanie pędu.

Równania Lagrange'a. dla cząstki naładowanej.

Małe drgania.

Oscylator harmoniczny. Małe drgania układów o wielu stopniach swobody.

Drgania normalne.

WIĘZY

Więzy i ich klasyfikacja. Przestrzeń konfiguracyjna.

Równania Lagrange's I rodzaju i zasada D'Alemberta.

FORMALIZM KANONICZNY

Równania Hamiltona. Nawiasy Poissona. Zasada wariacyjna prowadząca do równań Hamiltona.

Transformacje kanoniczne – definicja. Transformacje kanoniczne a nawiasy

Poissona zmiennych kanonicznych. Twierdzenie Liouville'a.

BRYŁA SZTYWNA

Tensor bezwładności bryły sztywnej.

Osie główne tensora bezwładności.

Opis ruchu bryły sztywnej.

Równania Eulera..

Kąty Eulera.

Precesja.

UOGÓLNIENIE RELATYWISTYCZNE

Przestrzeń Minkowskiego. Czas własny. Opis ruch relatywistycznego punktu materialnego. Zapis relatywistyczny praw Newtona. Czerowektory.

Załamanie zasady akcji i reakcji .

Wykaz literatury

Krzysztof Stefański, Wstęp do mechaniki klasycznej, PWN, Warszawa 1999

L. Landau, E. Lifszic, Mechanika, PWN, 1966 i wznowienia

W. Rubinowicz, W. Królikowski, Mechanika Teoretyczna, PWN, 1967 i wznowieni

Literatura dodatkowa:

G. Białkowski, Mechanika klasyczna, PWN, Warszawa 1975

I.I. Olchowski, Mechanika teoretyczna, PWN 1978

H. Goldstein, Classical Mechanics, (Addison-Wesley, 1992).

<http://arxiv.org/pdf/physics/9909035v1.pdf>

Harald Iro, A Modern Approach To Classical Mechanics, World Sc, 2002.

Kierunkowe efekty uczenia się

K_W01 ma ogólną wiedzę w zakresie podstawowych koncepcji, zasad i teorii fizycznych, rozumie ich historyczny rozwój i znaczenie nie tylko dla fizyki, ale i dla nauk ścisłych i przyrodniczych oraz poznania świata

K_W02 rozumie rolę eksperymentu fizycznego, matematycznych modeli teoretycznych przybliżających rzeczywistość oraz symulacji komputerowych w metodologii badań naukowych; ma świadomość ograniczeń technologicznych, aparaturowych i metodologicznych w badaniach naukowych

K_W06 zna i rozumie podstawowe prawa i zasady mechaniki nierelatywistycznej oraz relatywistycznej

K_W11 zna podstawowe metody obliczeniowe stosowane w mechanice klasycznej, elektrodynamice, mechanice kwantowej i fizyce statystycznej

K_U01 potrafi sformułować podstawowe prawa fizyczne

Wiedza

Student zna następujące zagadnienia i pojęcia:

Układy współrzędnych. Transformacje układów współrzędnych.

Wektory kontrawariantne i kowariantne. Tensory.

Tensor metryczny.

Przekształcenia ortogonalne.

Twierdzenie Eulera. Macierz dowolnego obrotu.

Wektory własne macierzy. Interpretacja wektorów własnych macierzy ortogonalnej.

Wartości własne macierzy ortogonalnej. Wyznacznik macierzy ortogonalnej. Obrót infinitesimalny.

Parametry toru punktu materialnego. Parametr naturalny toru. Promień krzywizny toru.

Przyspieszenie styczne i dośrodkowe.

Relacja pochodnej po czasie wektora w układzie spoczywającym do jego pochodnej po czasie w układzie obracającym się. Przyspieszenie w układzie inercjalnym w stosunku do przyspieszenia w układzie dowolnym. Układ

<p>używając formalizmu matematycznego</p> <p>K_U03 potrafi stosować formalizm fizyki klasycznej do opisu zjawisk na poziomie</p> <p>K_U16 potrafi samodzielnie planować i realizować własne uczenie się</p> <p>K_K01 zna ograniczenia własnej wiedzy i rozumie potrzebę dalszego kształcenia</p> <p>K_K02 potrafi precyzyjnie formułować problemy służące pogłębieniu zrozumienia danego tematu</p> <p>K_K08 potrafi kompetentnie wypowiadać się na temat podstawowych problemów fizyki i jej zastosowań</p>	<p>inercjalny.</p> <p>Zasady zachowania energii i pędu.</p> <p>Siły. Zasady dynamiki Newtona.</p> <p>Siły zachowawcze.</p> <p>Energia kinetyczna układu punktów materialnych.</p> <p>Energia potencjalna.</p> <p>Praca.</p> <p>Siły centralne.</p> <p>Pęd i moment pędu układu punktów materialnych. Zasady zachowania (w tym dla centralnych sił potencjalnych)</p> <p>Ruch w polu grawitacyjnym (problem Keplera).</p> <p>Całka działania.</p> <p>Funkcja Lagrange'a.</p> <p>Zasada najmniejszego działania.</p> <p>Równania Lagrange'a II rodzaju.</p> <p>Twierdzenie Noether: Zasady zachowania a symetrie funkcji Lagrange'a</p> <p>Tw. Noether a zachowanie energii. Tw. Noether a zachowanie pędu.</p> <p>Równania Lagrange'a. dla cząstki naładowanej.</p> <p>Małe drgania.</p> <p>Oscylator harmoniczny. Małe drgania układów o wielu stopniach swobody.</p> <p>Drgania normalne.</p> <p>Więzy. Przestrzeń konfiguracyjna.</p> <p>Równania Lagrange's I rodzaju i zasada D'Alemberta.</p> <p>Równania Hamiltona. Nawiasy Poissona. Zasada wariacyjna prowadząca do równań Hamiltona.</p> <p>Transformacje kanoniczne – definicja. Transformacje kanoniczne a nawiasy Poissona zmiennych kanonicznych. Twierdzenie Liouville'a.</p> <p>BRYŁA SZTYWNA</p> <p>Tensor bezwładności bryły sztywnej.</p> <p>Osie główne tensora bezwładności.</p> <p>Opis ruchu bryły sztywnej.</p> <p>Równania Eulera.</p> <p>Kąty Eulera.</p> <p>Precesja.</p> <p>UOGÓLNIENIE RELATYWISTYCZNE</p> <p>Przestrzeń Minkowskiego. Czas własny. Opis ruch relatywistycznego punktu materialnego. Zapis relatywistyczny praw Newtona. Cztero-wektory.</p> <p>Załamanie zasady akcji i reakcji.</p>
	<p>Umiejętności</p> <p>Student potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzić rozmowania oparte na zasadach i formalizmie mechaniki klasycznej - formułować i dowodzić twierdzenia z wykładu - rozumie różnicę pomiędzy formalizmami mechaniki klasycznej (np. pomiędzy formalizmami Lagrange'a i Hamiltona) - posługiwać się różnymi układami współrzędnych i transformacjami między nimi - stosować rachunek wariacyjny - stosować teoretyczne metody opisu układów drgających - formułować i stosować zasady zachowania energii, pędu i momentu pędu - poprawnie stosować podstawowy formalizm szczególnej teorii względności
	<p>Kompetencje społeczne (postawy)</p> <p>Student ma świadomość bogactwa możliwości opisu jakościowego i ilościowego klasycznych układów dynamicznych oraz wpływu tych metod na rozwój nauki i postęp technologiczny oraz cywilizacyjny.</p>
<p>Kontakt</p> <p>studzinski.m.g@gmail.com</p>	